

Res magna consideratio ne disponenda. Ephel. 4.

ponderis profundo, & alto examine ordinanda, ac pensanda est. Unde ait Apostolus ad Ephesios 4. num. 25. Videre quomodo caute ambuletis: Et quid est quod tantum considerationis pondus tantumque examen requiritis. Ne lumen quod in te est tenebrae sint: Quae de intentione interpretantur nec nostra intentio quae, est lucerna, in nostris operibus obscuretur, dum a debito sine deviat; quia tunc omnia nostra opera obscurantur, ac deperduntur, ut dixi superiori quaestione, ex intentione prava.

111. Tolerus.

Lumen in praesenti sumitur pro oculo, ut notat Tolerus, de quo superius, dixerat: Lucerna corporis tui est oculus tuus: per oculum autem, ut ibi diximus intelligitur, intellectus, de quo hic agitur; qui frequenter dicitur lumen: Signatum est super nos lumen oculi tui Domine: Psalm. 4. num. 7. ipse nos illuminat, dirigit, ac facit cuncta videre: Unde ergo ne hoc lumen vertatur in tenebras erroris, ignorantiae, ac infidelitatis, quia tunc tantae tenebrae erunt ut non valeant explicari, quod denotat D. Math. dum ait: Ipsae tenebrae, quantae erunt.

Psalm. 4. Si lumen vertitur in tenebras, tenebrae multae erunt.

QUAESTIO XXI.

Quare tam vehementer commendatur, ne lumen vertatur, in tenebras?

112. Carthusian.

UT recte hic explicat Dionysius Carthusianus, tunc lumen nostri intellectus, seu affectus intentionis sit perversus, & obscuratur quando opera nostra ad debitum finem non ordinantur, nec diriguntur ad gloriam Dei, & honorem, beatitudinemque aeternam, sed ad carnales delicias, corporalesque divitias, ac temporales huius vitae honores, vel ad aliquid Deo contrarium. Hinc maxime hortatur nos Apostolus ad Coloss. 3. n. 17. Omne quodcumque faciis, in verbo, aut opere, omnia in nomine Jesu Christi gratias agentes; Deo, & Patri per ipsum. In nomine Jesu, id est, in doctrina Christi.

Tunc intellectus abscuratur cum opera non diriguntur ad bonum finem. Coloss. 3.

113.

Dicitur in Textu; Vide, seu ut alij legant: Cave ne lumen, quod in te est, tenebrae sint: Et quae major miseria, quam quod lumen vertatur in tenebras, & quod illi, qui in luce sunt, ambulans in tenebris, & sub luce tenebras habeant? Ait David Psalm. 57. num. 9. Super eas cecidit ignis, & non viderunt solem: Ignis illuminat tanquam lucerna, & facit videre, & quae magis deploranda miseria quam quod ita intellectus obtenebrescat, ac caligine sit repletus, sub luce, ac splendore non videat solem, nec fulgentes illius radios. D. Gregor. l. 9. Moralium, c. 38. sic ait: Ignis enim super impios cadit, sed sol igne cadente non cernitur, quia illos, quos gehenna flamma devorat, a visione veri luminis caecat.

D. Gregor.

114.

Secundo dicitur: Cave, ne lumen, quod in te est tenebrae sint: Et quod malum magis cavendum, quam quod lux sint tenebrae, Lux nos dirigit, ac ducit ad salutem, tenebrae nos errare faciunt, & ab illa deviant, & quod ma-

gis cavendum, quam tam lamentabile malum quam quod id, quod datum est ad salutem, & vitam, vertatur in damnum, ac interitum. Mandavit Deus olim in lege. Non coques hadum in lacte matris suae: Exod. 23. num. 19. Non prohibetur coqui in lacte alterius ovis, sed tantum matris suae: magnam speciem crudelitatis videtur per se ferre, ut id, quod erat datum, & institutum a natura in nutrimentum, vertetur in interitum, ac consumptionem occisi, D. Thomas 1. 2. quaest. 1. quaest. 102. artic. 6. ad 4. ait: Et si agnus occisus non sentiat, qualiter carnes ejus coquantur, tamen in animo decoquentis ad quamdam crudelitatem pertinere videtur; si lac matris, quod datum est ei pro nutrimento adhibeatur ad consumptionem ipsius.

Exod. 23. Summa crudelitas, ut id quod datum est ad vitam sit ad mortem.

D. Thom.

Christus D. omnium Magister, ut homines detereret, ac amoveret ab scandalo parvulorum: Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris: Matth. 18. num. 6. Cur, quae molaris potius lapidis meminit, quam ulterius; ita enim ille mergetur, cujusvis lapidis pondere, quam molaris: nam ad submergendum totum negotium facit lapidis pondus; sed cur potius lapis molaris, quam alter lapis alligatur collo scandalizantis pusillum? Sanè ut in huius lapidis genere scandalizatus dure, & acerbè promeretur? molaris enim terit triticum, à polline furfurem secernit, ut panis ad alimentum vita fiat: igitur ad duram scandalizantis mortem minister trahitur, qui trahi debebat ad vitam, & qui ministrabat instrumentum ad vitam, serviat in instrumentum ad mortem: ideo ei ad collum molaris lapis alligatur, ut sit causa mortis. qui interviebat ad ministerium vitae; acumen est D. Petri Chrysologi serm. 27. ponderans praedicta verba Matthaei, & ait: Quare non lapis, sed lapis molaris; quia lapis molaris dum triticum terit, dum farinam fundit a polline furfurum dum secernit, ponam pie laborantibus subministrat: bene ergo qui elegit minister scandalis magis esse, quam pacis ad collum alligatur lapis molaris, ut hoc illum ad mortem trahat quod illum trahere debisset ad vitam. Vide tom. 4. cap. 30. quaest. 7. num. 39. & cap. 7. Apocalyp. q. 29. num. 250.

115.

Marth. 18.

Valde durum, ut vita instrumentum sit mortis causa.

Chrysol.

Luc 11. num. 36. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum; & sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

VERSIONES.

Perficus. Et tenebrarum in eo vestigium non manserit omne membrum lumen dabit, & veluti lucerna, tibi lucebit.

Aethiopicus.

Aethiopic Et si tota anima tua lux fuerit, non habens aliquid tenebrarum.

Syrus. Et non sit pars in eo tenebrosa &c. sicut lucerna cum ardet, illuminabit te.

Syrus Alier. Quae suos splendore te illuistrat.

Arabicus. Quemadmodum lucerna splendet tibi.

Alij apud Bibliam Maxim. ergo oculus tuus fuerit lucidus.

EXPOSITIO IV.

116. S I ergo: Haec est conclusio, ac terminatio totius similitudinis, ac metaphoae: Totum corpus tuum lucidum fuerit: non sumitur hic corpus praecise, ne sit tautologia, ac futilis rei repetitio: & ideo duplex est huius rei explicatio. Primò Tolerus, & Cornelius ad lapide, si corpus tuum, hoc est, si oculus ut prima, & nobilissima pars corporis, id est oculus, sub quod intelligitur intellectus, lucidus fuerit fiet, ut per eum totum corpus illustretur, fietque totum lucidum. Et confirmatur haec expositio, quae juxta radicem Graecam, pro corpore legendum est, oculus. Secundò, aliter explicant Maldonatus, Menochius; ut in praesenti sumatur corpus totum absolutè; hoc est, quidquid homo habet in corpore vel circa corpus, id est, totus homo lucidus; Non habens aliquam partem tenebrarum vestigium, nempe, vel peccati, ut ait Carthusianus, erit lucidum totum, secundum omnes sua, potentias cum suis actibus, ac operibus ab eis producentibus: & ideo haec intelligentia, mihi magis placet, quia hoc est animo fixum, ut quantum fieri potest, lectio nostrae Vulgatae teineatur. Et sicut lucerna fulgoris illuminabit te, id est, valde inclite decorabit animam tuam, quia tantis bonis pulchra, ac fulgida erit coram Deo. Lyras. illuminabit te in hac vita per gratiam, in altera per gloriam.

Tolerus. Co. nel.

Maldonat. Menoch.

Carthusian.

Lyras.

QUAESTIO XXII.

Quare dicitur, quod si corpus tuum lucidum fuerit, erit lucidum totum, scilicet ex omni parte?

117. S Ensam literalem, jam dixi in Expositione, sproinde idem valet, ac dicere: si anima tua, si intellectus fuerit in lucidus divina virtute: & iterum dicitur: Erit lucidum totum: in omnibus suis actibus, ac operationibus externis, ita ut virtus, quae in intimo animo latet, prodeat in actibus externis. De illa fortè muliere maxime decantata. Prov. 31. num. 17. dicitur. Quae sicut lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum. Maxime no Sylveira in Evang. Tom. VI.

Prov. 31.

tandum ad quid mulier sit operata lanam & linum: cum tamen frequenter mulieres occupatione sua circa linum versentur, sicut & homines aepissime circa lanam; hac autem famosa mulier aequali studio in utroque erat dedita: nam quemadmodum linum ad internum amictum spectat; sic & lana ad externum: pulchra anima ad linum, & laram extenditur; piudens anima, ita de intima cordis gratia est sollicita, ut simul de externorum actuum elegantia invigilet, ut ita amico fecere simul connectatur interna puritas, cum externa operationem pulchritudine, qua nitet, & fulget: D. Augustinus serm. 317. de tempore eleganter ait: Invenis dicentem tibi: Sufficit mihi conscientia mea, Deum colo, Deum adoro; quid mihi opus est ad Ecclesiam ire, aut visibiliter Christianis misceri? linum vult habere sine lana, non novit, neque commendat talia opera mulier ista. Invenis haec mulier lanam & linum, & fecit vile. Ut facias vide, documentum accipe ab hac muliere, quae invenit lanam, & linum; hoc est, opus internum, & externum.

Virtus habet resplendere interius, & exterius.

D. August.

118.

Joan. 20. Luc. 24.

Virtus per se facta vixit interius, & exterius.

D. Cyrillus Hierosol.

Post resurrectionem stetit Jesus in medio discipulorum suorum: Et insufflavit: & dixit eis, accipite Spiritum sanctum: Joan. 20. num. 22. & tamen. Luc. 24. num. 49. mandavit illis: Vos autem sedete in civitate, donec induamini virtute ex alto: Si jam datus erat Spiritus sanctus, cur autem eis praecipitur, ut in civitate permaneant, donec virtute supervenientis spiritus induantur; si jam ipsum Spiritum sanctum acceperant? acceperant jam Spiritum sanctum intus in corde, non tamen exterius manifestabatur; & ideo mandantur sedere in civitate, & ab illa non exire, donec gratia Divini Spiritus, replenturque exterius tanquam vestimentum in omnium oculis appareat per miracula, & opera; quia tunc virtus esset integra, & completa ex omni parte interius, & exterius. D. Cyrillus Hierosolymit. Cateches. 17. ait. Interea accipite gratiam, deinceps autem accipietis abundantiorum virtute ex alto: Nunc accipite ex parte, tunc accipietis perfecte: nam ille qui suscipit perfecte habet id ex parte: qui autem veste induitur, undique illa circumdatur. Tunc virtus accipitur ex parte, quando est in interiori; tunc vero perfecte, & ex toto, quando se habet tanquam vestimentum, quod interiori tegit, & exterius in omnium oculis prodit, & se manifestat.

Zacharias Joannis Pater suae infidelitatis peccas sustinuit manens mutus; tamen octavo die, cum tunc in circumcissione nomen esset imponendum, postulans pugillarem scripsit: Joannes est nomen ejus: Luc. 1. num. 63. Primo natiuitatis diem, puerum natum vidit, in quo multa, & magna miracula reucebant; tunc sine debito credidit, cur tunc non est solum vinculum oris ejus; sed modo octavo die, quando manu sumpta pennam scribit. Joannes est nomen ejus; Cum tamen penna esset imposita usque ad diem natalitium: Non poteris loqui usque in diem natiuitatis ejus. Cum ergo in octavo die quando scripsit manus? Scilicet jam filius eum esset in mente, quando non reucebat opere & manu, miracula non operatur, nec mutus reddidit vox, quod venisse, & se manifestat.

119.

Luc. 1.

Fides velut in opere, mirabilia operatur.

002 cecinit

D. Paulin. cinit D. Paulinus in carmine de Joanne Baptista Quia dextera notavit. Quod mens crediderat, peccati pena remissa est. Fides mente retenta miracula non edit, sed dum manu, ac opere in publicum prodit.

QUAESTIO XXIII.

Quare non solum dicitur quod corpus erit lucidum totum, sed insuper additur, nec aliquam partem habens tenebrarum.

120. Satis videbatur dicere: Et corpus tuum totum lucidum erit: ad quid ulterius additur Non habens partem aliquam tenebrarum: seu ut legit Arabicus: & non sit pars in eo tenebrosa: Nempe, vitij, & peccati, commendatur quod ita sit lucidum & resplendens totum, ut ne minimum quid sit tenebrarum in eo, vel in sua Canonica cap. 2. num. 10. Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Quod optime explicat D. Hieronymus. lib. 6. in Isaiam, ubi ait: David dicebat Psalm. 102. num. 1. Benedic anima mea Domino, & omnia interiora mea nomen sanctum eius. Quomodo enim cithara non emittit vocalem sonum, & argue compositum, si saltem una chorda rupta fuerit, sic spiritualis venter Propheta si una in eo virtutum chorda defuerit non poterit melle dulce resonare, Philosophorum quoque sententia est, habere sibi virtutes, & Apostoli Jacobi, cui una defuerit omnes virtutes desisse. 121. Quod etiam aliter explicat D. Ambros. lib. 5. in Lucam ad illud: Beati pauperes spiritum, &c. sic ait: Connexa sibi sunt, concatenataque virtutes, ut qui unam habeat plures habere videatur. Nam si in catena una demitur anula, tota catena rumpitur: & D. Augustinus lib. de vera & falsa poenitentia cap. 14. tom. 4. ait: Offendens in uno sit omnium reus: qui omnis virtus patitur detrimentum de uno vitio, nam si quis cadit in avaritiam largitatem destruit, & etiam castitatem minoravit: amore eum pecunia, violaret castitatem, vel saltem minus amaret. Aliam etiam rationem hujus rei assignat Beda; & ait: Qui ostendit in uno, sit omnium reus; non quod omnia legis praecepta violavit, sed quod legis authorem contempserit: eoque premio meritis cadat, quod legis cultoribus praepositum est. Ut docet D. Gregorius lib. 17. Moralium cap. 31. Ad hoc ut una virtus sit integra, ac perfecta, omnes virtutes amplectitur, & nullam etiam tenuissimam vitij mixturam paritur. Cum Pharaon multis plagis esset afflatus vocat Moysen & Aaron. Et dixit eis, ite, & sacrificate Domino, oves tantum vestra, & armenta remaneant, parvuli vestri eant vobiscum: Non quiescit Moyses his dictis, sed etiam pro omnibus etiam minutissimis instat, dicens: Cum hi greges pergunt nobiscum nec remanebit in eis ungula: Exod. 10. n. 26. Quid dicis o Magne Dux; Quid libertate oprabilius? Quid ergo, non dicis pro ungula, sed nec pro gregibus,

nec pro armentis illius jactura est facienda, nec pro illa aliquid est immorandum: nam varius est eventus, maxime dependens a voluntate humana, quae valde inconstans, mutabilis est. Tibi permittitur liber ab Aegypto discessus necnon etiam omnibus Israelitis cum parvulis suis, & tamen conditione interposita, ut ex gregibus nec parvula ungula in Aegypto remaneat, recedere non vis, sed dicis: Nec ungula remanebit: Quid in hoc adumbratur; Sanè quod ille, qui ab Aegypto, id est peccato vult recedere, nihil in peccato etiam minutissimo debet relinquere, nec se solum, sed quidquid sui est, ab ejus consortio debet auferre si enim quid minimum peccato tradit, arma contra se excitat, ut totus ruat, & pereat, cum diabolo relinquat scissuras per quas ingrediatur. Noster D. Cyrillus Alexandrin. lib. 1. de Adorat. ait: Oportet ut qui se in veram libertatem asserere velint, studeant a malis abscedere, & semitam ingredi, quae ad virtutes ducit nullasque omnino, aut anima, aut mentis reliquias dimittere, per quas iterum sub diaboli dominatu rediguntur. Cum de victis quinque regibus gloriosa victoria triumphator rediret Abrahamus, secum asportans omnem praedam, quam detulerant ex Sodomis, Sodomorum Rex occurrens Abraham omnia spolia libenter ei offert; cui respondens Abrahamus ait: Levo manum meam ad Dominum Deum possessorem caeli, & terra; quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caliga non accipiam ex omnibus, quae tua sunt: Genes. 14. num. 22. Unusquisque mercedem sui laboris mereatur: Si ergo victoriam assecutus es & ea quae erant Regum acquisivisti tuo labore ac periculo, cur reculas ea non habere, saltem in signum, ac monumentum tantae victoriae, ut sollemnis consuetudo est apud magnos; sed ait: a filo subtegminis, usque ad corrigiam caliga non accipiam? Reputavit Abrahamus quod ejus generositas, ac magnanimitas, non patiebantur a liberatis filium accipere; & quod eus probitas, ac sanctitas respuebat ex peccatoribus filium apud se retinere; & quod ejus fides, ac religio in Deum miro aretur, si ab infidelibus, & idololatriis etiam filium acciperet, & haberet. D. Ambrosius. lib. 1. de Abraham ait: De prada victoria nihil voluit contingere, nec oblatum sumere, minus enim fructum triumphii mercedis susceptio, & beneficii accepti arrodit gratiam, plurimum enim refert, utram pecunia, an gloria dimicaverit, alter mercenarij loco ducitur, alter dignus habetur conservatoris gratia: Expende verba: Minuit fructum, arrodit gratiam: Procopius ait: Propheta respuebat quicquam in suos vertere usus ex illa copiosa prada imitatus illud oleum peccatoris, non unquam caput meum. Psal. 140. Nil de oleo peccatoris vult propheta secum habere.

QUAESTIO

QUAESTIO XXIV.

Quare Christus D. ait, Cum corpus totum lucidum fuerit, quod sicut lucerna fulgoris illuminabit nos?

124. Beda. Quae verba exponens Beda ait: Si ergo corpus nostrum, &c. Totum corpus nostrum omnia opera nostra dicit: si igitur bona intentione paraveris, non habens in tua conscientia aliquam partem tenebrosa caliginis, & si contigeris aliquem proximorum, tua actione noceri, tu autem pro tuo simplici corde: & hic gratia, & in futuro lucis gloria donaberis, quod significat subdens, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te: Ait, erit lucidum totum, hoc est, universa opera tua erunt lucida, ut exponit citatus Beda: Et quo pacto tota opera tua erunt lucida; Si fuerit recta intentio ad debitum finem, bona conscientia respiciens Deum, & ejus praecepta, puritatisque Deum separata ab omni terreno affectu, quae puritas omnia supradicta includit: sicut lucerna fulgoris illuminabit te, tanquam lampas accensa omnia opera tua externa illustrabit, ac resplendere faciet in omni virtute, ac sanctitate; a puro enim corde, & integra conscientia veniunt praclarissimae Actiones, quae suo eximio fulgore illuminant, ac resplendere faciunt: Pro tuo simplici corde, sicut lucerna fulgoris illuminabit te. 125. De Jacob Genes. 35. num. 4. Dicitur: Derantque ei omnes Deos alienos, & in aureas, quae erant in auribus eorum, ac ille infodit eas subter terebinthum. Alij legunt: Abscondit eas: Jacob vir valde praclarus virtute omnia idola sua abstulit, sepulchraque in terra posuit, ac abscondit. Cum tamen Deuteron. 27. numer. 15. dicatur, Maledictus homo, qui facit sculptile, & confusile, abominationem Domini opus manuum artificum, ponitque illud in abscondito. Maledictione percussit qui fabricat idolum, & in abscondito reponit. Quomodo ergo Jacob Vir sanctissimus, inde maxime laudibus celebratur, qui suae familiae, idola defessa abscondit, & inde magnis benedictionibus a Deo locupletatur Jacob sepulta sub magna terrae mole, abscondit idola, ut ea penitus abiciat, ac deponat, non solum ab oculis, sed etiam a mente, ac corde suae familiae, ut nullam de eis habeant memoriam: & unde magnam remunerationem a Deo accepit: At ille, qui licet removeat idolum ab oculis, ab illoque corpore separetur, mente tamen absconditum retinet, omni maledictione percussit. Maledictus homo. Qui totaliter a se removeat abscondendo idola, ut penitus ab illis sit separatus, magnis & praclaris actionibus fulget, multisque donis cumulatur a Deo; at vero qui in abscondito cordis ea servat integra, integre in maledictionum tenebris versatur. D. Nilus in Ascet. sic ait: Contraria videntur abscondere Sylveira in Evang. Tom. VI.

Deos in Sichemis, & ponere idola in abscondito. Illud enim laudabile est, hoc vitiosum, & execrandum. Nam quod in terra defessum est, & a sensu remotam tempore ipso deletur etiam ex memoria; at quod in abscondito positum est, eos foras: qui foris sunt laet, sed cum ab eo, qui posuit assidue cernatur, memoriam sui renovat. Parum est abjicere idola, si mente, ac memoria tenes; ita sunt removenda, ut Jacob, ut omnino a mente deponantur. Sic pergit citatus D. Nilus. Periculosum igitur est ponere simulacrum in abscondito: cogitatio enim facile expulsa vitia reperit & voluptatis pondus ad terram usque deprimit. De duobus primis fratribus refert. Gen. 4. num. 4. obtulit Cain de fructibus terra munera Domino? Abel autem de primogeniis, gregis sui, & de adipibus eorum: Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus; ad Cain autem, & ad munera illius non respexit: Quid magis invenit Deus in munere Abel, quam Cain, ut ille inter agnos eligatur, & hic ut cremandus rejiciatur? Vide quid unusquisque offert, & quid in unoquoque munere repraesentatur: Agnus oblatum ab Abel repraesentabat puritatem, ac agni innocentiam, quam in corde retinebat: Culmi, spicae, ac fructus terrae Cain illius animam in terrenis demersum indicabant; proinde uniuscujusque munus oblatum, an num manifestabat; & inde Abel inter Agnos eligitur: Cain inter paleas, & ligna comburendus traditur. D. Chrysol. serm. 109. ait: Abel agnum portans ad Dei sacrificium sicut agnus assumitur: Cain gestans sibi stipulam seminum sibi per quod exureretur invenit. 127. Moyses in regali palatio educatus fuerat tanquam filius filiae Pharaonis: de illo tamen scribitur. Exod. 2. n. 11. Postquam creverat Moyses, egressus est ad fratres suos, viditque afflictionem eorum, & verum Aegyptium percipientem quemdam de Hebrais fratribus suis: Cumque circumspexisset huc atque illuc, & nullum adesse vidisset percussit hunc Aegyptium abscondit sabulo. Unde Moyses ad tantum facinus commoveretur, ut Aegyptium percipientem Hebraeum interficeret; ut tam adversarius sit Aegyptiis, & tam propitius Hebraeis: cum ab Aegyptiis tot benevolentias, & favores accepisset; De ipso scribit Paulus. Hebr. 11. num. 24. Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filiae Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei quam temporalis peccati habere jucunditatem. Moyses iam Dei gratia, omnem illam regalem aegyptiacam filiationem eum omnibus suis oblectamentis, ac jucunditatibus ab animo deiecerat, eligens magis contemptibilem Israelitarum sortem cum Dei servitio, & qui interiori animi affectu omnem Aegypti abundantiam expulerat exteriori manu percussit Aegyptium: Minime Moyses ad Aegyptij mortem excitaretur, nisi prius in animo suo omnes Aegypti facultates interfecisset. D. Ambrosius lib. de Abel, cap. 4. ait. Interfecit, scilicet Moyses, Aegyptium, & fugax factus est de terra Aegypti, ut declinaret ejus terra tyrannum: sed non ante illum interfecit Aegyptium, nisi prius in se nequitiis spiritualis Aegyptium interfecisset, & abdicasset regalium luxum honorum: magis estimans thesauris Aegypti opprobrium.